

Тарасенко Р.А.

МЕДИАКОМПЕТЕНТНОСТЬ В СТРУКТУРЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ
БУДУЩИХ ПЕРЕВОДЧИКОВ

Рассмотрены требования к компетенциям будущих переводчиков, обусловленные влиянием информационного общества на изменение медийности информации. Освещены особенности процесса формирования медиакомпетентности будущих переводчиков. Медиакомпетентность будущих переводчиков охарактеризована как важная составляющая их профессиональной компетентности. Определено влияние медиакомпетентности на формирование профессиональных компетенций будущих переводчиков. Указаны пути совершенствования подготовки переводчиков в контексте обеспечения профессиональной деятельности в соответствии с современными требованиями работы с мультимедийными ресурсами.

Ключевые слова: информационное общество, медиаресурсы, медиаобразование, медиакомпетентность, переводчик.

Tarasenko R.A.

MEDIA COMPETENCE IN THE STRUCTURE OF THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE
TRANSLATORS

The article deals with the problem of requirements for competence of future translators and interpreters, due to the influence of the information society to change media information. Classification of skills that are included in the media competence of the person, is considered. Highlight features of the formation of media competence of future translators and interpreters are determined. Media competence of future translators is described as an important part of their professional competence. Media competence of translators and interpreters is assigned as the ability to form through the media cross-cultural background, cultural, economic, political knowledge; the ability to accumulate in vocabulary the latest words, word forms and language constructs that are brought into circulation and are presented as a rule, for the first time by means of the mass media; the possibility of receive relevant information from a particular professional field, which is concentrated and fed to the user via multimedia.

The influence of media competence in the formation of professional competencies of future translators is presented. Ways to improve the training of translators in the context of their duties in accordance with the current requirements of multimedia resources are proposed. The development of specialized training courses to form a media competence is offered. Using the latest technology training, multimedia technologies, using multimedia resources with professional orientation as inform training base are considered.

Key words: information society, media resources, media education, media competence, translator.

УДК 37.033

Титаренко О.М.*

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ ЯК НАПРЯМОК
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПОШУКУ

Статтю присвячено актуальним питанням сучасної педагогічної науки, зокрема системи освіти дорослих (освіти впродовж життя). У статті систему екологічної освіти дорослих представлено як самостійний науковий та практичний напрямок сучасної педагогіки, який хоча і отримав розвиток лише 30-40 років тому, однак має відповідне соціально-історичне та наукове підґрунтя, власну цільову аудиторію, сформовано науково-логічний апарат, нормативну базу та перспективи розвитку. У статті підіймаються питання як суто теоретичного характеру (невідповідність тлумачення терміна екологічна

* © Титаренко О.М.*

освіта дорослих у вітчизняній та західній літературі), так і питання практичного застосування отриманих знань.

Ключові слова: екологічна освіта, освіта дорослих, освіта щодо питань довкілля, екологічна культура, система освіти впродовж життя.

Історія людства нерозривно пов'язана з історією природи. На сучасному етапі питання традиційної взаємодії природи з людиною виросли в глобальну проблему. Заради збереження прийняттого для людини середовища проживання в сучасному суспільстві на перше місце виходять питання виховання екологічної культури та відповідальності як у дітей, так і у дорослих. Традиційно вважається, що починати екологічне виховання треба з молодшого шкільного віку, оскільки саме в цей час придбані знання можуть надалі перетворитися на міцні переконання. Однак сучасні підходи до вирішення означеної проблеми також порушують питання про комплекс методів екологічного виховання дорослих як частини ідеї виховання впродовж життя, оскільки саме дорослі (віком від 25 до 65 років) є найбільш соціально активною частиною населення, мають право законодавчої ініціативи, прийняття рішень тощо.

Можливість докорінної зміни ситуації, що склалася, пов'язана з науковою розробкою проблем екологічного виховання на основі перспектив переходу людства до ноосферної цивілізації через затвердження в суспільстві екокультурних цінностей. Стає все більш ясною необхідність посилення впливу на духовну сферу особистості дорослої людини, формування морального компоненту її екологічної культури, що є прерогативою процесу екологічного виховання в сучасних умовах.

Хоча основним ідеям, на яких виник цей педагогічний та соціальний напрямок, уже понад 100 років, широкий розвиток ідей екологічної освіти дорослих як найбільш активної соціальної групи населення планети відбувається протягом останніх тридцяти років. Протягом більш ніж сторіччя питання екологічного і природоохоронного виховання й освіти дорослого населення практично не розроблялися науковою думкою. Основна увага вчених, педагогів-практиків була зосереджена на проблемах екологічної та природовідповідної освіти і виховання підростаючого покоління.

Хоча екологія як самостійна наука (а в нашому випадку – як частина педагогічної науки) є здобутком педагогіки Новітнього часу, майже у всіх великих вчених минулого у тій чи іншій формі присутні роздуми на тему природовідповідності процесів виховання та освіти, ролі природи та довкілля у формуванні характеру особистості, її поглядів на власну роль та місце у загальній системі природи та життя (Песталоцци, Дистервейг, Ж-Ж. Руссо, Я. Коменський тощо). Народження екології як самостійної галузі наукового пізнання відбулося 1832 р., коли О. Декандоль обґрунтував необхідність виділення особливої наукової дисципліни «Епіррелогія», що вивчала би вплив на рослини зовнішніх умов і вплив рослин на навколишнє середовище.

Екологічний напрямок у зоології краще інших було сформульовано російським ученим К. Рулье. Він вважав необхідністю розвитку особливого напрямку в зоології, присвяченого всебічному вивченню та поясненню життя тварин, їх складних взаємин з навколишнім світом. К. Рулье розробив широку систему екологічного дослідження тварин – «Зообіології», залишив низку праць типового екологічного змісту, таких як типізація загальних особливостей водних, наземних і риючих хребетних. Учені початку XIX століття аналізували закономірності зв'язків організмів і середовища, взаємовідносини між організмами, явища пристосованості і пристосованості. Однак вирішення цих проблем, подальший розвиток науки екології сталася на базі еволюційного вчення Ч. Дарвіна, який у книзі «Походження видів» (1859 р.) показав, що «боротьба за існування» в природі призводить до природного відбору та є рушійним фактором еволюції.

Проте сам термін *екологія* для нової галузі знань уперше був запропонований німецьким зоологом Е. Геккелем 1866 р. Він дав таке визначення цієї науки: «Це пізнання економії природи, одночасне дослідження всіх взаємин живого з органічними і неорганічними компонентами середовища, включаючи неодмінно неантогоністичні й антогоністичні взаємини рослин і тварин, що контактують одне з одним».

Як галузь педагогіки, в нашій країні екологію пов'язують з діяльністю В. Сухомлинського, який у своїх роботах описав цілісний підхід до питань прищеплення дитині навичок екологічної поведінки, любові до природи, турботи про довкілля тощо. Його попередниками можна сміливо вважати як педагогів-практиків А. Макаренку, С. Русову, Х. Алчевську, О. Духновича, К. Ушинського тощо, так і теоретиків загальнодержавного значення – Н. Крупську, І. Сталіна, Г. Веселова тощо, які розглядали природні прояви любові людини до рідного краю як частину національно-патріотичного становлення особистості.

У сучасній Україні екологічна педагогіка є невід'ємною частиною наукового пошуку сучасних дослідників. Питаннями морального та екологічного виховання займалися такі відомі педагоги, як І. Харламов, О. Богданова, В. Петрова, І. Каїров, Л. Островська, І. Зверев та ін. Певні аспекти екологічного виховання, зокрема як засобу соціалізації особистості, висвітлюються в роботах І. Олекси, Н. Лавриченко та інших. Однак слід зазначити, що більшість науковців займаються проблемами екологічного виховання дошкільнят і формуванням навичок екологічного поводження дітей шкільного віку. Матеріали щодо системи екологічної освіти студентської молоді містяться в роботах О. Плахотнік, О. Леонтєва, К. Бейбар тощо. На жаль, нами не було знайдено публікацій, які б висвітлювали питання, пов'язані з організацією системи екологічного виховання та прищеплення навичок екологічної поведінки дорослим.

Мета статті – схарактеризувати екологічну освіту дорослих як самостійну галузь наукового пошуку сучасної педагогічної науки. У зв'язку з цим було визначено такі завдання публікації:

- на основі наявної інформації дати визначення терміну *екологічна освіта дорослих* з педагогічної точки зору;
- схарактеризувати основні базові принципи цього наукового напрямку;
- простежити міждисциплінарні зв'язки екологічної освіти дорослих у системі неперервної освіти дорослих (life-last education).

З початку ХІХ ст. у суспільній свідомості західної цивілізації намітилася нова світоглядна тенденція, в центрі уваги якої – питання взаємодії людини з середовищем свого проживання. Економічною передумовою цього явища стало уповільнення темпів екстенсивного освоєння вільних сільськогосподарських земель, характерне для історії розвитку США та інших західних країн, що також представляло собою природний і найпростіший засіб зняття соціальної напруги в певному суспільстві. Однак до середини ХІХ ст. запас вільних земель вичерпався, були встановлені державні кордони, що призвело до першої в історії США (та світу) екологічної кризи. Неминуче постало питання про необхідність формування нової системи взаємовідносин людства з природою. Усі ці умови визначили неминучість переходу від застарілої антропоцентричної до нової екоцентричної суспільної свідомості [7].

Результатом осмислення першої екологічної кризи в другій половині ХІХ – початку ХХ ст. стала загальнотеоретична і світоглядна орієнтація, що отримала назву американського інвайронменталізму (від англ. environment – «навколишнє середовище»), яка проявилася в соціології, філософії, політекономії, правознавстві, етиці, естетиці, а також у громадських екологічних рухах за якість середовища проживання (Дж. Піншо, Б. Фернау та ін.). Розуміння того, що антропоцентрична екологічна свідомість заводить суспільство у глухий кут, призвело до виникнення так

званої «нової екологічної парадигми», основні постулати якої були сформульовані таким чином і згодом лягли в основу системи екологічної освіти дорослих:

- хоча людина володіє винятковими характеристиками (культура, технологія тощо), вона залишається одним з безлічі видів на Землі, взаємозалежних і включених в єдину глобальну екологічну систему;
- людська діяльність зумовлена не тільки соціальними і культурними факторами, але і складними біофізичними, екологічними зв'язками, які накладають на цю діяльність певні фізичні та біологічні обмеження [8, с. 26].

На основі позначених принципів виникло педагогічна течія, яка цільовою аудиторією визначила дорослих, що знаходяться в соціально продуктивному віці (25-60 років). Завданням цього педагогічного напрямку, наявного в системі неперервної освіти дорослих, стала екологічна освіта дорослих.

Екологічна освіта дорослих не тільки в Україні, а й в усьому світі є сьогодні відносно новою і унікальною галуззю педагогічного пошуку і практики. Офіційна історія екологічної освіти дорослих як соціального та педагогічного феномену може бути представлена таким чином:

- Етап 1. У середині 1970-х років екологічна освіта дорослих було офіційно визнана частиною концепції загального навчання дорослого населення;
- Етап 2. До кінця 1980-х зусилля теоретиків і практиків даного виду навчання та виховання були зосереджені на формуванні навчального середовища, накопиченні досвіду в зазначеній сфері;
- Етап 3. З кінця 1990-х – початку 2000 року ведуться активні розробки та апробація методик і практик екологічного навчання дорослих [7].

США були однією з перших країн світу, що офіційно визнали екологічну освіту дорослих самостійним науковим напрямком і навчальною дисципліною. Під час сесії Сенату США 1968 року Конгрес офіційно визнав екологічну освіту дорослих одним з основних принципів розвитку педагогічної та соціальної науки і практики в країні, а 1970 року на основі Закону про пріоритети екологічної освіти в країні було створено Бюро екологічної освіти [5, с. 45].

З точки зору загальнопедагогічної науки, екологічне виховання – це систематична педагогічна діяльність, спрямована на розвиток у людини культури взаємодії з природою [6, с. 188]. Також його можна визначити як цілеспрямований вплив суб'єкта педагогічної діяльності (у цьому випадку – ЗМІ, освітніх програм для дорослих, системи неперервної освіти дорослих у цілому) на об'єкт освітньої та виховної діяльності (дорослих як соціально активної групи населення) [2, с. 26].

Однак теоретики екологічної освіти дорослих визначають це педагогічне спрямування як «результат спільного розвитку руху за нові екологічні принципи життя і системи освіти дорослих, що поєднують в собі екологічну спрямованість процесу навчання з практичними підходами до вирішення проблем навколишнього середовища як у конкретному регіоні проживання цільової аудиторії, так і на всій планеті» [10].

Також існує визначення, що екологічна освіта дорослих належить до сфери передачі екологічних знань і навичок екологічної поведінки як фізичним, так і юридичним особам з метою управління або зміни їх способу життя заради збереження екосистеми. Головна мета цієї галузі педагогічної практики – виховання суспільства для покращення якості життя [9].

Слід також зазначити, що під терміном *екологічна освіта дорослих* у західній літературі прийнято комплекс знань, які спрямовані на ознайомлення дорослої людини з проблемами навколишнього середовища (Environment Adult education – Освіта дорослих з питань навколишнього середовища) [10]. З точки зору вітчизняних педагогів (Н. Бірюкова, Л. Зайкіної, Ю. Трещ, Ю. Туниця), це визначення дещо звужує завдання системи екологічної освіти дорослих, проте апелює до проблем, які стосуються кожного

(проблема конкретного регіону, а не екосистеми в цілому), що має більший виховний ефект [5, с. 34].

Функції екологічної освіти дорослих можуть бути виділені за різними підставами. До функцій екологічної освіти дорослих, які традиційно виокремлюються у фаховій літературі, належать:

- Компенсаторна. Реалізація цієї функції виражається насамперед у тому, що дорослий надолужує згаяне в базовій екологічній освіті, ліквідує наявні прогалини в підготовці, здобуває нові знання в цій галузі.

- Адаптувальна. Дорослий як суб'єкт діяльності постійно пристосовується до мінливого світу, вимог науково обґрунтованого природокористування, сталого розвитку, спрямованого на підтримку і збереження рівноваги сучасної цивілізації з уже значною мірою модифікованою нею природою.

- Перетворюючо-розвивальна. Ця функція передбачає формування в дорослої людини здатності активно і компетентно брати участь у перебудові навколишнього світу відповідно до прогресивних ідей, що відбивають розуміння ролі природи в житті людини та її обов'язки щодо неї. Певною мірою це завдання системи екологічного виховання дорослих є домінуючим на сучасному етапі розвитку суспільства [4, с. 46-48].

Нова екологічна свідомість не тільки кардинально змінила поведінку людей щодо природи: вона визначила екологічні цінності як абсолютні та універсальні. Саме універсальність і незаперечність цінностей дозволяє простежити міждисциплінарні зв'язки екологічної освіти дорослих у системі уявлень дорослої людини про себе і своє місце в суспільстві.

Зв'язок екології та культури виключно тісний. Ситуація, що характеризує стан навколишнього середовища, переконливо свідчить, що позитивні зміни в екології неможливі без змін у культурі природокористування. Культура – це та галузь людського буття, в основі якої лежать смисложиттєві цінності, які в свою чергу покояться на фундаменті абсолютних, вічних загальнолюдських цінностей. Зробити ці цінності надбанням особистості – завдання виховання. У руслі традицій національної педагогічної культури під вихованням взагалі та екологічним зокрема мається на увазі більш широка категорія порівняно з екологічною освітою. Система екологічного виховання є сполучною ланкою між сучасним станом цивілізації та майбутнім етапом її розвитку. Тому екологічне виховання та формування екологічної культури дорослих як найбільш соціально активної частини населення є завданням першочергової важливості.

Система виховання, яка формувала «підкорювачів природи», сьогодні терпить крах. Природні ресурси виявилися вичерпаними, а уявне підпорядкування природної стихії людині обернулося глибокими порушеннями екологічної рівноваги, руйнуванням екосистем. Людину, яка наділена екологічною культурою, відрізняє насамперед вміння досягати гармонії як зі своїм внутрішнім, так і з зовнішнім світом.

Естетичне виховання забезпечує пізнання природи в її природній та естетичній цілісності. Уява виступає як психічний прогрес передбачення наслідків втручання в життя природи і суспільства. Відчуття ґрунтується на творчо-несвідомому прагненні єднання з природою. У зміст екологічної свідомості включається й утилітарно-практична поведінка. Належним чином спрямована воля припускає здатність до рішучої відмови від намічених дій у разі можливості непередбачуваних наслідків.

Розглядаючи екологічну освіту як частину морального виховання особистості слід звернути увагу на тотожності підходів обох видів педагогічної діяльності щодо місця людини в навколишньому світі: людина – частина природи (біосфери); міра всіх речей – універсальність життя на Землі. Саме ці моральні принципи, які лежать в основі морального виховання особистості, дозволяють розглядати екологічну освіту дорослих як невід'ємну частину системи розвитку, соціалізації та соціальної адаптації особистості.

Сьогодні західне суспільство створює передумови для перетворення гуманістичної моделі освіти на екогуманістичну, роблячи її масовим педагогічним надбанням. Основними цілями сучасної екологічної освіти, зокрема дорослих, на Заході є: вивчення навколишнього середовища, поліпшення його якості, формування екологічного мислення. Останнє передбачає не тільки поінформованість про проблеми навколишнього середовища, а й активну участь у їх вирішенні.

Незважаючи на більш ніж столітню історію існування, спеціалізована екологічна освіта дорослих стикається з низкою проблем:

- по-перше, звернення до аналізу сутності екологічних проблем, їх вирішення і відповідальної поведінки у навколишньому середовищі відбувається повільно;
- по-друге, конкретні завдання екологічної освіти, як правило, зосереджено на допомозі в оволодінні знаннями про навколишнє середовище і його проблеми, а не на прагненні навчити конкретних дій, спрямованих на їх вирішення;
- по-третє, самі програми екологічної освіти дорослих як і раніше орієнтовано на знання, а не на діяльність [3].

Система екологічної освіти та виховання дорослих реалізує свої функції завдяки насамперед своїй соціальній значущості та практичній спрямованості, своєму комплексному змісту. Екологічній освіті дорослих особливою мірою притаманні внутрішні суперечності освіти як соціального інституту в цілому. Останній, як відомо, з одного боку, служить трансляцією соціального досвіду і тим самим сприяє його закріпленню, з іншого боку, вони готують особистість до життя, яке відбувається в умовах зміни досвіду попереднього покоління.

Як відомо, в освіті дорослих особливу роль відіграє досвід – як навчальної діяльності, так і життєвий, професійний. Він багатогранний, необхідність його всебічного врахування очевидна. Слід зазначити, що в розробці програм з екологічної освіти дорослих необхідно орієнтуватися не стільки на розширення досвіду, скільки на осмислення нового погляду, нових підстав, визначених новими завданнями. Той факт, що дорослій людині властиво вчитися на основі власного досвіду, зіставлення його з новою інформацією і, швидше, збагачення досвіду, ніж його переорієнтації, у вирішенні проблеми розвитку екологічної культури населення певною мірою є фактором, що ускладнює процес передачі та оволодіння знаннями. Головним методом екологічної освіти дорослих сьогодні є переконання на основі етичних аспектів і аргументації; у разі їх неефективності включається економічний механізм високих штрафів за екологічні правопорушення [4, с. 50].

У відборі і структуруванні змісту екологічної освіти дорослих слід урахувувати значну кількість чинників. Один із них пов'язаний з самою структурою екологічного знання. Відомо, що найбільшу питому вагу в загальній системі екологічних знань складають природничо-наукові знання. З одного боку, природничо-наукова освіта може на конкретному навчальному матеріалі показати фізичні, хімічні, біологічні основи єдності світу. З іншого боку, є потреба представити проблему екологічного виживання як моральну проблему. Одним з його основних принципів повинна стати гуманізація [1, с. 92]. Саме ця проблема широко розглядається в сучасній педагогічній літературі. Для вирішення сучасних завдань екологічної освіти каркасом навчального матеріалу повинні стати регулятивні ідеї, що розкривають єдність біосфери і роль людини в ній, що задають інтерпретацію всього матеріалу, що вивчається як у процесі формальної, так і неформальної освіти, а також інформації, що надходить з інших джерел.

Отже, сьогодні система екологічного виховання й освіти дорослих перебуває в стадії формування. Відповідаючи всім вимогам самостійного напрямку наукового пошуку (наявність об'єкта дослідження, цільової аудиторії, базових понять і принципів тощо), вона однак досі не отримала належного розвитку. Перспективними питаннями,

які ще чекають свого розгляду, є можливість розвитку в дорослих як найбільш соціально активної групи населення практичних умінь розглядати екологічну проблему в широкому соціальному діапазоні з урахуванням пріоритету загальнолюдських установ, аналізувати взаємодію суспільства і природи в локальному та глобальному масштабах, передбачати найближчі і віддалені наслідки впливу людини на навколишнє середовище тощо.

З іншого боку, система екологічної освіти дорослих формує їх націленість на практико-орієнтовану діяльність з екологічної оцінки навколишнього середовища, виконання ними соціально значущих дій з метою реального поліпшення екологічного стану свого оточення, сприяє становленню їх громадянськості та активної життєвої позиції.

Література:

1. Бирюкова Н. А. Особенности экологического образования за рубежом / Н. А. Бирюкова // Школьная педагогика – 2007. – № 11. – С. 88-95.
2. Добровольская О. П. Анализ проблем обеспечения экологической безопасности регионального развития в Украине / О. Добровольская // Вестник Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. – № 5. – 2012. – С. 17-29.
3. Калинин В. Ловушки экологического образования / В. Калинин. // Вестник АсЭКО: Электронный бюллетень «АсЭко-Информ». – 2000. – № 15 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.greensalvation.org/old/Russian/Publish/15_rus/15_02.htm.
4. Мухлаева Т. В. Экологическое образование взрослых как звено непрерывного образования в современном мире / Т. В. Мухлаева // Вестник ПСТГУ. IV: Педагогика. Психология. – 2009. – Вып. 1 (12). – С. 41-51.
5. Туниця Ю. Екологічна Конституція Землі: сутність і концептуальні засади / Ю. Туниця // Вісник Національної академії наук України. – 2005. – № 11. – С. 32-42.
6. Шевцов А. Майбутнє людства необхідно спланувати: глобальні загрози і довгострокова стратегія розвитку України / А. Шевцов // Стратегічні пріоритети. – 2007. – № 1. – С. 187-193.
7. Adult environmental education: awareness and environmental action. A series of 29 booklets documenting workshops held at the Fifth International Conference on Adult Education Adult environmental education. – Haburg, 1997.
8. Kalisz S., McPeck M. New trends of ecological education / Susan Kalisz, Mark A. McPeck. // The American Naturalist. – Volume 7 (June 2010). – P. 23-34.
9. Scott Leah. Eco-friendly behavior / Leah Scott // Southwest Tennessee Community College Journal – Spring 2012 – Volume 5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tn.edu/clubs/source/spring2012V5I5.pdf>
10. Sorrentino Marcos, Portugal Simone, Viezzer Moema. The «Treaty on Environmental Education for Sustainable Societies and Global Responsibility» // La Piragua, 2009.

Титаренко О.Н.

ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ ВЗРОСЛЫХ КАК НАПРАВЛЕНИЕ НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ПОИСКА

Данная статья посвящена актуальным вопросам современной педагогической науки, в частности системы образования взрослых (образования на протяжении жизни). В статье система экологического образования взрослых представлена как самостоятельное научное и практическое направление современной педагогики, которое, хотя и получило развитие лишь 30-40 лет назад, но имеет соответствующее социально-историческое и научное основание, собственную целевую аудиторию, сформированный научно-логический аппарат, нормативную базу и перспективы развития. В статье поднимаются вопросы как чисто теоретического характера (несоответствие толкования термина экологическое образование взрослых в отечественной и западной литературе), так и вопросы практического применения полученных знаний.

Ключевые слова: экологическое образование, образование взрослых, образование по вопросам окружающей среды, экологическая культура, система образования на протяжении жизни.

Tytarenko O.N.

ENVIRONMENTAL ADULT EDUCATION AS AN OBJECT OF SCIENTIFIC RESEARCH

Environmental adult education for community sustainability situates local knowledge within a global pedagogy and activism of survival. Practical and theoretical considerations of environmental popular education within indigenous people's social movements are explained, the environmental and adult learning is explored. The aim of environmental adult literacy is to challenge scientific knowledge as the fundamental structure of learning, and to revalue people's experiential knowledge. A transformative ecological understanding of lifelong learning reconnects humans with nature and fosters social dialogue and action.

This article deals with current issues of modern pedagogy, particularly of adult education (system of life-long education). The paper presents the system of environmental adult education as an independent scientific and practical direction of modern pedagogy, which, although it was developed only 30-40 years ago, has the appropriate socio-historical and scientific basis, own target audience, formed scientific and logical device regulatory base and prospects. The paper mounts issues that have both a purely theoretical nature (mismatch interpretation of the term «environmental adult education» in Ukrainian and Western professional literature), and the practical application of the knowledge gained. Environmental adult education provides a rich and provocative discourse, and this article can be useful to readers seeking to connect social and ecological issues.

Key words: ecological education, adult education, environmental adult education, ecological culture, system of life-long education.

УДК 37.013

Устинова Н.В.*

**ФАХОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ВАГОМИЙ ЕЛЕМЕНТ
СТРУКТУРНОЇ ЄДНОСТІ ВСІХ СКЛАДОВИХ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ**

Статтю присвячено актуальній науково-педагогічній проблемі формування фахової компетентності як вагомого елемента структурної єдності всіх складових діяльності вчителя, основи успішного навчально-виховного процесу. Під фаховою компетентністю вчителя вчені-педагоги розуміють сукупність професійних і особистісних якостей, потрібних для успішної педагогічної діяльності. Професійно компетентним можна назвати вчителя, який на достатньо високому рівні здійснює педагогічну діяльність, педагогічне спілкування, досягає стабільно високих результатів у навчанні і вихованні учнів. Розвиток професійної компетентності – це розвиток творчої індивідуальності, формування сприйнятливості до педагогічних інновацій, здібностей адаптуватися у змінному педагогічному середовищі.

Ключові слова: компетентність, фахова компетентність, компетентнісний підхід, формування навчальної компетентності учнів.

У психолого-педагогічній літературі поняття «компетентність» набуло широкого поширення порівняно недавно. Так, наприкінці 1960 – на початку 1970-х рр. у західній, а наприкінці 1980-х рр. – у вітчизняній літературі зароджується спеціальний напрямок – компетентнісний підхід в освіті. Разом із тим на нинішньому етапі розвитку педагогічної науки ще не існує точного визначення понять «компетентність» і «компетенція». Найбільш відомим ученим у цьому питанні є почесний професор Единбурзького університету доктор Джон Рівний. Він визначає компетентність як специфічну здатність, що потрібна для ефективного виконання конкретної дії в конкретній наочній галузі та містить у собі вузькоспеціальні знання, особливого роду видимі навички, способи мислення, а також розуміння відповідальності за свої дії [2].

* © Устинова Н.В.*